

Батлав..... А. Эрдэнэтуяа
Эмнэлгийн мэргэжилтний хөгжлийн
зөвлөлийн дарга

Зөвшөөрсөн..... Я.Эрдэнэ-Очир
ЭМЯ-ны Хавдар судлалын
мэргэжлийн салбар зөвлөлийн дарга

**“НОЙР БУЛЧИРХАЙН ХАВДРЫН МЭС ЗАСАЛ” ЧИГЛЭЛЭЭР МЭРГЭЖИЛ
ДЭЭШЛҮҮЛЭХ СУРГАЛТЫН ХӨТӨЛБӨР ”**

Боловсруулсан: Ж. Чинбүрэн, АУ-ны магистр, клиникийн профессор,
ХСҮТ-ийн Элэг цөс нойр булчирхайн мэс залын тасгийн
эрхлэгч - Г

Хянасан: Г. Пүрэвсүрэн, АУ-ны доктор, ХСҮТ-ийн Эрдэм
шинжилгээ, сургалт мэдээлэл эрхэлсэн дэд захирал /

Улаанбаатар хот, 2014 он

Мэргэшлийн тодорхойлолт:

Нойр булчирхайн хавдрын мэс заслаар мэргэжил дээшлүүлэх эмч нь аймаг, дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг, бүсийн оношилгоо эмчилгээний төвийн түвшинд ажиллаж нойр булчирхайн хавдрын мэс заслын оношлогоо, эмчилгээ хийх, шаардлагатай үед нарийн мэргэжлийн тусламжид шилжүүлэх асуудлыг шийдвэрлэх чадвар эзэмшсэн, бусад мэс заслын мэргэжлийн эмч нарт мэргэжлийн зөвлөлгөө өгөх чадавхитай хавдрын мэс заслын төрөлжсөн нарийн мэргэжлээр цаашид мэргэших боломжтой эмч байна.

Сургалтын чиглэл: Элэг цэс, нойр булчирхайн хавдрын мэс заслын чиглэлээр дээшлүүлэх

Сургалтын хэлбэр: Мэргэжил дээшлүүлэх сургалт

Сургалтын хугацаа: 5 сар

Сургалтын багтаамж: 20 багц цаг

Элсэгчдийн боловсролын түвшин: ЭМШУИС, Анагаах Ухааны Дээд Сургуулийн анагаахын салбарыг бакалаврын зэрэгтэй төгссөн, хүний их эмчийн дипломтой, ерөнхий мэс заслын эмчийн мэргэжил эзэмшсэн эмч байна.

Дээшлүүлэх мэргэшлийн чиглэл : Нойр булчирхайн хавдрын мэс заслын дээшлүүлэх

Сургалтын төлөвлөгөө

№	Хичээлийн нэр	Онол	Семинар	Дадлага	Нийт
1.	Элэгний анатоми, физиологи ба шинжилгээ	3	12	12	1долоо хоног
2.	Нойр булчирхайн хавдар, түүний оношлогоо, эмчилгээ	3	12	12	1долоо хоног
3.	Нойр булчирхайн хоргүй (benign), ба анхдагч, хоёрдогч хорт хавдрын шинж тэмдэг ба эмгэг физиологи	3	12	12	1долоо хоног
4.	Хавдрын оношлогооны үр дүнтэй ажилбарыг сонгох	3	12	12	1долоо хоног
5.	Нойр булчирхайн хорт хавдрын үе шатыг гистологийн шинжилгээг оролцуулан тогтоох	3	12	12	2долоо хоног
6.	Хавдрын эмчилгээний сонголт, заалт, үр дүн, мэс заслын ба мэс заслын бус эмчилгээний эрсдэл ба давуу талыг оролцуулан тооцох.	3	12	12	1долоо хоног
7.	Дээрхи гэдэсний эмгэгүүд	3	12	12	1долоо хоног
8.	Дээрхи гэдэсний шархлаат өвчнүүд	3	12	12	1долоо хоног
9.	Нойр булчирхайн хортой адьювант, хими, туяа эмчилгээний оролцоо	3	12	12	1долоо хоног
10.	Крохнсын өвчин	3	12	12	1долоо хоног

11.	Хоргүй хавдар	3	12	12	2долоо хоног
12.	Хортой хавдар	3	12	12	1долоо хоног
13.	Ultrasonography, Doppler, CT, MRI, PET-ийн физик ба технологийн ойлголттой болох	3	12	12	2долоо хоног
14.	Шинжилгээ бүрийн давуу ба султалуудыг ойлгох	3	12	12	2долоо хоног
15.	Шинжилгээний үр дүнг уншиж, дүгнэх чадвартай болох	3	12	12	1долоо хоног
16.	Хагалгааны үед хэт авиан шинжилгээ хийж дүгнэх чадвартай болох	3	12	12	1долоо хоног
	Нийт	48 цаг	192 цаг	192 цаг	20 долоо хоног
	Эзлэх хувь	20%	40%	40%	100%
	Багц цаг	4 кр	8 кр	8 кр	20 кр

Батлав.....А. Эрдэнэтуяа

Эмнэлгийн мэргэжилтний хөгжлийн
зөвлөлийн дарга

Зөвшөөрсөн..... Я.Эрдэнэ-Очир

ЭМЯ-ны Хавдар судлалын
мэргэжлийн салбар зөвлөлийн дарга

**“НОЙР БУЛЧИРХАЙН ХАВДРЫН МЭС ЗАСАЛ ” ЧИГЛЭЛЭЭР МЭРГЭЖИЛ
ДЭЭШЛҮҮЛЭХ СУРГАЛТЫН ХӨТӨЛБӨР ”**

Боловсруулсан:

Ж. Чинбүрэн, АУ-ны магистр, клиникийн профессор,
ХСҮТ-ийн Элэг цөс нойр булчирхайн мэс залын тасгийн
эрхлэгч

Хянасан:

Г. Пүрэвсүрэн , АУ-ны доктор, ХСҮТ-ийн Эрдэм
шинжилгээ, сургалт мэдээлэл эрхэлсэн дэд захирал /

Улаанбаатар хот, 2014 он

Үндэслэл:

Элэгний анхдагч өмөн нь дэлхийд зонхилон тохиолдох хавдрын дотор дөрөвдүгээр байранд (стандартчилсан түвшин 100, 000 хүн амд 16 тохиолдол) орж байгаа болон уг хавдрын улмаас жилд 700,000 хүн нас барж, хорт хавдрын шалтгаант нас баралтын дотор 3-р байр эзэлж байна (International Agency for Cancer Research, GLOBOCAN 2008).

Монгол улсад 100 000 хүнд амд элэгний хавдрын 114,7 тохиолдол, элэгний хорт хавдрын нас баралтын 78 тохиолдол бүртгэгдэж байна. Нийт хорт хавдрын дотор элэгний хорт хавдар 38%-ийг эзэлж байгаа хамгийн өндөр тархалттай байна.

Иймд Хавдар судлалын үндэсний төв нь хорт хавдрын тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах зорилгоор эмч, эмнэлгийн мэргэжилтнүүдийг ялангуяа элэг, цөс, нойр булчирхайн мэс заслын эмчилгээний чиглэлээр ажлын байранд сургах, дадлагажуулах, мэргэжил дээшлүүлэх сургалтыг зохион байгуулж байна.

Сургалтын зорилго: Ерөнхий мэс заслын мэргэжлийн эмч нарыг элэг, цөс, нойр булчирхайн хорт хавдрын мэс засал эмчилгээний чиглэлээр мэргэжил дээшлүүлэх сургалтанд хамруулж, хавдрын мэс заслын тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах

Сургалтын зорилт: Нойр булчирхайн хорт хавдрын мэс заслын эмчилгээ, оношлогооны аргад суралцах

Сургалтын чиглэл: Нойр булчирхайн хавдрын мэс заслын чиглэлээр дээшлүүлэх

Сургалтын хэлбэр: Мэргэжил дээшлүүлэх сургалт

Суралцагчдад тавигдах шаардлага: ЭМШУИС, Анагаах Ухааны Дээд Сургуулийн анагаахын салбарыг бакалаврын зэрэгтэй төгссөн, хүний их эмчийн дипломтой, мэс заслын эмчийн мэргэжил эзэмшсэн эмч байна.

Сургалтын хугацаа: 5 сар

Сургалт явуулах газар: ХСҮТ-ийн ЭЦНБМЗТасаг

Агуулгын багтаамж: 20 багц цаг

Онолын 48 цаг / 4кр/, семинарын 192 цаг /8кр/, дадлагын 192 цаг / 8кр /нийт 20 багц цагийн 5 сарын хугацаатай сургалт байна. ХСҮТ-ийн сүүлийн үед элэгний болон цөсний хавдрын мэс заслын арга барил, шинэ дэвшилтэт технологи, тоног төхөөрөмжүүдийн талаар мэргэжлийн хавдрын мэс заслын багийн эмч багш нар заана.

Зайлшгүй эзэмшвэл зохих мэдлэг :

- Анатоми, эмбриологи, физиологи, шинжилгээ
- Нойр булчирхайн анатоми, түүний портын бүтэц, ретроперитонеал бүтэц, ойролцоох эрхтэнтэй харилцан үйлчлэл
- Нойр булчирхайн сувгийн бүтэц, түүний цөсний хүүдий, Odd-ийн спинктер, Vater-ийн хөхлөг харилцан үйлчлэл
- Дээрхи гэдэсний анатоми, түүний портын бүтэц, ретроперитонеал бүтэц, ойролцоох эрхтэнтэй харилцан үйлчлэл
- Нойр булчирхай, нойр булчирхайн суваг, Дээрхи гэдэсний эмбриологи ба байж болох гаж хөгжил
- Нойр булчирхайн экзокрин ба дээрхи гэдэсний физиологи
- Нойр булчирхайн үйл ажиллагаа ба нойр булчирхайн гэмтлийн клиник

биохимийн шинжилгээ түүнийг үнэлэх

- Нойр булчирхай ба дээрхи гэдэсний дүрс оношлогоо, түүний заалт ба үнэлгээ
- Нойр булчирхай ба дээрхи гэдэсийг оношлоход хэрэглэгдэх мэс ажилбарууд

Зайлшгүй эзэмшвэл зохих чадвар

- Нойр булчирхай ба дээрхи гэдэсний ойролцоох анатомын бүтцүүдийг таньж, тайлбарлах
- Хагалгааны үед нойр булчирхай ба түүний ойролцоох бүтцийн хэт авиан оношлогоо
- Нойр булчирхай ба дээрхи гэдэсний хагалгаа хийх үед тохиромжтой зүслэгийг зөв сонгох
- Хагалгааны өмнөх шинжилгээ болон дүрс оношлогоонд тулгуурлан хагалгааны стратегийг төлөвлөх
- Нойр булчирхайн хоргүй хавдартай өвчтнийг үнэлэх
- Нойр булчирхайн хоргүй хавдартай өвчтний менежмент
- Нойр булчирхайн хорт хавдартай өвчтнийг үнэлэх
- Нойр булчирхайн анхдагч ба хоёрдогч аденокарцинома ба бусад үсэрхийлэл бүхий хавдартай өвчтөнүүдийг үнэлэх
- Нойр булчирхайн тайралтын өмнөх ба дараах үеийн эмчилгээ ба хүндэрлийн менежмент
- Мэс засал хийх боломжгүй нойр булчирхайн хавдрын үед хийгдэх эмчилгээ
- Нойр булчирхайн тайралтын дараах хими ба туяа эмчилгээ
- Нойр булчирхайн хоргүй (benign), ба анхдагч, хоёрдогч хорт хавдрын шинж тэмдэг ба эмгэг физиологи
- Хавдрын оношлогооны үр дүнтэй ажилбарыг сонгох
- Нойр булчирхайн хорт хавдрын үе шатыг гистологийн шинжилгээг оролцуулан тогтоох
- Хавдрын эмчилгээний сонголт, заалт, үр дүн, мэс заслын ба мэс заслын бус эмчилгээний эрсдэл ба давуу талыг оролцуулан тооцох.
- Мэс заслын өмнөх, мэс заслын үеийн, мэс заслын дараах менежмент, мэс заслын хүндэрлийг оролцуулан тооцох
- Нойр булчирхайн хортой хавдруудад нео-адьювант, адьювант, хими, туяа эмчилгээний оролцоо
- Хэвийн анатомын бүтэц, аномали, эмгэг бүтэцүүдийг таних чадвартай болох

Зайлшгүй эзэмшвэл зохих хандлага: Монгол улсын хууль тогтоомж, эрүүл мэндийн салбарын эрх зүйн орчинд эмнэлгийн мэргэжилтний ёс зүйн хэм хэмжээг баримтлан чанартай ээлтэй тусламж, үйлчилгээг тэгш, хүртээмжтэй үзүүлэхэд шаардлагатай дадал, хандлагыг эзэмших

Сургалтын арга зүй: Дадлага, өвчтөн үзэх, мэс засал, мэс ажилбарт оролцох, бие даалт, семинар, онолын хичээлийн хэлбэрээр явагдана. Онолын хичээлийг сургалт удирдаж байгаа эмч нар харилцан ярилцах, тохиолдол дээр хэлэлцэх, үзүүлэн материал дээр тайлбарлах хэлбэрээр явуулна. Семинарын хичээл нь эмч

нарын зөвлөгөөн, тохиолдлын танилцуулга, эмч нарын хамтарсан үзлэг, журнал клуб зэрэг хэлбэрээр явагдана.

Сургалтын үнэлгээ: Суралцагчийн мэдлэгийг улирал тутам шүүлгээр дүгнэнэ. Онолын мэдлэгийг асуултанд хариулах, тохиолдолд дүгнэлт хийх, дадлага шалгалтыг гардан үйлдэл, гар ажилбар хийх хэлбэрийг ашиглаж дүгнэнэ. Багш суралцагчийн зөвхөн мэдлэгийг дүгнэхээр хязгаарлахгүй, суралцах идэвхийг дээшлүүлэх, өөртөө дүгнэлт хийх боломжийг олгох, сануулах зэрэг тэдний сурах үйл ажиллагааг эрчимжүүлнэ. Энэ журмын дагуу 100 онооны системээр дүгнэнэ.

Багшлах боловсон хүчний бүрэлдэхүүн:

№	Овог нэр	Байгууллага	Мэргэжил	Боловсролын зэрэг	Ажилласан жил
1.	Рүвжир Сандуйжав	ХСҮТ, ЭМШУИС	Хавдрын мэс заслын эмч	Академич, Профессор	30 жил
2.	Жигжидсүрэн Чинбүрэн	ХСҮТ	Хавдрын мэс заслын эмч	АУ-ны магистр, Клиникийн профессор	14 жил
3.	Батмөнх Эрдэнэбулган	ХСҮТ	Ангиографийн эмч	АУ-ны доктор	9 жил
4.	Эрдэнэбилэг Тайванбаатар	ХСҮТ	Хавдрын мэс заслын эмч	Ахлах зэрэгтэй эмч	7 жил
5.	Нарангэрэл Юмчинсэрчин	ХСҮТ	Ангиографийн эмч	Ахлах зэрэгтэй эмч	8 жил

**Сэдэвчилсэн төлөвлөгөө:
Лекцийн хичээлийн төлөвлөгөө**

№	Хичээлийн нэр	Цаг	Удирдах багш
1.	Элэгний анатоми, физиологи ба шинжилгээ	3	Р. Сандуйжав
2.	Нойр булчирхайн хавдар, түүний оношлогоо, эмчилгээ	3	Р. Сандуйжав
3.	Нойр булчирхайн хоргүй (benign), ба анхдагч, хоёрдогч хорт хавдрын шинж тэмдэг ба эмгэг физиологи	3	Р. Сандуйжав
4.	Хавдрын оношлогооны үр дүнтэй ажилбарыг сонгох	3	Р. Сандуйжав
5.	Нойр булчирхайн хорт хавдрын үе шатыг гистологийн шинжилгээг оролцуулан тогтоох	3	Р. Сандуйжав
6.	Хавдрын эмчилгээний сонголт, заалт, үр дүн, мэс заслын ба мэс заслын бус эмчилгээний эрсдэл ба давуу талыг оролцуулан тооцох	3	Р. Сандуйжав
7.	Дээрхи гэдэсний эмгэгүүд	3	Ж. Чинбүрэн
8.	Дээрхи гэдэсний шархлаат өвчнүүд	3	Ж. Чинбүрэн
9.	Нойр булчирхайн хортой адьювант, хими, туяа эмчилгээний оролцоо	3	Ж. Чинбүрэн
10.	Крохнсын өвчин	3	Ж. Чинбүрэн
11.	Хоргүй хавдар	3	Ж. Чинбүрэн
12.	Хортой хавдар	3	Ж. Чинбүрэн
13.	Ultrasonography, Doppler, CT, MRI, PET-ийн физик ба технологийн ойлголттой болох	3	Ж. Чинбүрэн
14.	Шинжилгээ бүрийн давуу ба султалуудыг ойлгох	3	Ж. Чинбүрэн
15.	Шинжилгээний үр дүнг уншиж, дүгнэх чадвартай болох	3	Ж. Чинбүрэн
16.	Хагалгааны үед хэт авиан шинжилгээ хийж дүгнэх чадвартай болох	3	Ж. Чинбүрэн
	Нийт цаг	48	
	Багц цаг	4 кр	

Семинарын хичээлийн төлөвлөгөө

№	Хичээлийн нэр	Цаг	Удирдах багш
1	Элэгний анатоми, физиологи ба шинжилгээ	12	Ж. Чинбүрэн
2	Нойр булчирхайн хавдар, түүний оношлогоо, эмчилгээ	12	Ж. Чинбүрэн
3	Нойр булчирхайн хоргүй (benign), ба анхдагч, хоёрдогч хорт хавдрын шинж тэмдэг ба эмгэг физиологи	12	Б. Эрдэнэбулган
4	Хавдрын оношлогооны үр дүнтэй ажилбарыг сонгох	12	Б. Эрдэнэбулган
5	Нойр булчирхайн хорт хавдрын үе шатыг гистологийн шинжилгээг оролцуулан тогтоох	12	Б. Эрдэнэбулган
6	Хавдрын эмчилгээний сонголт, заалт, үр дүн, мэс заслын ба мэс заслын бус эмчилгээний эрсдэл ба давуу талыг оролцуулан тооцох	12	Б. Эрдэнэбулган
7	Дээрхи гэдэсний эмгэгүүд	12	Ж. Чинбүрэн
8	Дээрхи гэдэсний шархлаат өвчнүүд	12	Ж. Чинбүрэн
9	Нойр булчирхайн хортой адьювант, хими, туяа эмчилгээний оролцоо	12	Ж. Чинбүрэн
10	Крохнсын өвчин	12	Ж. Чинбүрэн
11	Хоргүй хавдар	12	Ж. Чинбүрэн
12	Хортой хавдар	12	Ж. Чинбүрэн
13	Ultrasonography, Doppler, CT, MRI, PET-ийн физик ба технологийн ойлголттой болох	12	Ж. Чинбүрэн
14	Шинжилгээ бүрийн давуу ба султалуудыг ойлгох	12	Ж. Чинбүрэн
15	Шинжилгээний үр дүнг уншиж, дүгнэх чадвартай болох	12	Ж. Чинбүрэн
16	Хагалгааны үед хэт авиан шинжилгээ хийж дүгнэх чадвартай болох	12	Ж. Чинбүрэн
	Нийт	192 цаг	
	Багц цаг	8 кр	

Дадлагын хичээлийн төлөвлөгөө

№	Хичээлийн нэр	Цаг	Удирдах багш
1	Элэгний анатоми, физиологи ба шинжилгээ	12	Ж. Чинбүрэн
2	Нойр булчирхайн хавдар, түүний оношлогоо, эмчилгээ	12	Ж. Чинбүрэн
3	Нойр булчирхайн хоргүй (benign), ба анхдагч, хоёрдогч хорт хавдрын шинж тэмдэг ба эмгэг физиологи	12	Ж. Чинбүрэн
4	Хавдрын оношлогооны үр дүнтэй ажилбарыг сонгох	12	Ж. Чинбүрэн
5	Нойр булчирхайн хорт хавдрын үе шатыг гистологийн шинжилгээг оролцуулан тогтоох	12	Э.Тайванбаатар
6	Хавдрын эмчилгээний сонголт, заалт, үр дүн, мэс заслын ба мэс заслын бус эмчилгээний эрсдэл ба давуу талыг оролцуулан тооцох	12	Э.Тайванбаатар
7	Дээрхи гэдэсний эмгэгүүд	12	Н.Юмчинсэрчин
8	Дээрхи гэдэсний шархлаат өвчнүүд	12	Н.Юмчинсэрчин
9	Нойр булчирхайн хортой адьювант, хими, туяа эмчилгээний оролцоо	12	Ж. Чинбүрэн
10	Крохнсын өвчин	12	Ж. Чинбүрэн
11	Хоргүй хавдар	12	Ж. Чинбүрэн
12	Хортой хавдар	12	Ж. Чинбүрэн
13	Ultrasonography, Doppler, CT, MRI, PET-ийн физик ба технологийн ойлголттой болох	12	Ж. Чинбүрэн
14	Шинжилгээ бүрийн давуу ба султалуудыг ойлгох	12	Ж. Чинбүрэн
15	Шинжилгээний үр дүнг уншиж, дүгнэх чадвартай болох	12	Ж. Чинбүрэн
16	Хагалгааны үед хэт авиан шинжилгээ хийж дүгнэх чадвартай болох	12	Ж. Чинбүрэн
	Нийт цаг	192 цаг	
	Багц цаг	8 кр	

Гардан үйлдлийн жагсаалт:

- Нойр булчирхайн үйл ажиллагаа ба нойр булчирхайн гэмтлийн клиник биохимийн шинжилгээ түүнийг үнэлэх – 20 удаа
- Нойр булчирхай ба дээрхи гэдэсний дүрс оношлогоо, түүний заалт ба үнэлгээ хийх – 15 удаа
- Нойр булчирхай ба дээрхи гэдэсний дүрс оношлогоо, түүний заалт ба үнэлгээ хийх – 20 удаа
- Хагалгааны үед нойр булчирхай ба түүний ойролцоох бүтэцийн хэт авиан оношлогоо хийх – 20 удаа
- Нойр булчирхай ба дээрхи гэдэсний хагалгаа хийх үед тохиромжтой зүслэгийг зөв сонгох – 10 удаа
- Хагалгааны өмнөх шинжилгээ болон дүрс оношлогоонд тулгуурлан хагалгааны стратегийг төлөвлөх – 15 удаа
- Нойр булчирхайн хорт хавдрын үе шатыг гистологийн шинжилгээг оролцуулан тогтоох – 15 удаа
- Хавдрын эмчилгээний сонголт, заалт, үр дүн, мэс заслын ба мэс заслын бус эмчилгээний эрсдэл ба давуу талыг оролцуулан тооцох -15 удаа
- Мэс заслын өмнөх, мэс заслын үеийн, мэс заслын дараах менежмент, мэс заслын хүндэрлийг оролцуулан тооцох - 15 e;gg
- Нойр булчирхайн хоргүй хавдартай өвчтнийг үнэлэх -15 удаа
- Нойр булчирхайн хорт хавдартай өвчтнийг үнэлэх -15 удаа
- Нойр булчирхайн анхдагч ба хоёрдогч аденокарцинома ба бусад үсэрхийлэл бүхий хавдартай өвчтөнүүдийг үнэлэх -15 удаа
- Нойр булчирхайн хорт хавдрын үе шатыг гистологийн шинжилгээг оролцуулан тогтоох – 15 удаа
- Дээрхи гэдэсний хоргүй хавдартай өвчтнийг үнэлэх түүний менежмент хийх - 15 удаа
- Хөнгөвчлөх хагалгаа ба bypass – 5 удаа
- Тайралт хийх – 5удаа

Ашигласан номын жагсаалт :

1. Р. Сандуйжав “Хавдар судлал” 2013 он
2. Кампова Ф.Л., Павлыш О. А., Татосян А. Г . Молекулярны основы канцерогенеза у человека . М., Медицина.1990
3. Трахтенбург А. Х., Рак легкого . М., Медицина., 1987.2002
4. Федоров В.Д., идр. Проктология . М., Медицина.1984
5. Черенков В. Г., Клиническая онкология . Москва., 1999
6. Черкес В.Л., и др. Забрюшинные внеорганные опухоли. М., медицина. 1976.
7. Шабод Л. М., Эволюция концепций бластомогенеза.М.,1979.
8. Шипиллов В. И., Рак мочевого пузыря ., Медицина, 1983.
9. Ярмоненко с.П., Коноплянников А.Г., Вайнсон А.А. Клиническая радибиология . М., Медицина, 1992, с . 316
10. Bodmer W., Zaridze D. G., Cancer Prevention in Europe Proceedings of international Meeting. Moscow , 2-4 September.1991.
11. Rhoda H. Cobin –David King Sirota . Malignant Tumors of the Thyroid . New York, No 4, USA, 1992.
12. Vincent T. Devita, Jr., Samuel Hellman ., Steven A. Rosenberg . Cancer. Principles and Practice of Oncology , 1986 ; 1997. 2002.
13. WHO. Manual on the Prevention and Control of Common Cancers . WHO Regional Publications , Western Pacific Series, 120. 1998.
14. Клиническая рентгенорадиология . Под ред. Зедгенизде Г. А., М., Медицина. 1985, т. 5.
15. Кныш В. И., Бондарь Г. В., Алиев Б. Н., Барсуков Ю. А., Комбинированное и комплексное лечение рака прямой кишки . М., Медицина, 1990.
16. Комбинированное и комплексное лечение больных со злокачественными опухолями. Руководство под ред . Чиссова В. И., М., Медицина. 1989
17. Краевский Н. А., И др. Патологоанатомическая диагностика опухолей человека. М., Медицина.1992
18. Общая онкология. Руководство для врачей . Под ред . Напалкова Н. И., Ленинград, Медицина, 1989.
19. Martin D. Abeleff , James O. Armitage , Allen S. Lighter , John E .Neiderhaber ‘Clinical Oncology ‘ New york , Edinburgh , London , Melbourne , Tokyo . 1995
20. Моондой Ж, Шагдарсүрэн Т, Ичинхорлоо В “ Анагаах ухаан” 1978
21. Н. Баасанжав” Судасны мэс заслын зарим өвчний онош, мэс азсал эмчилгээ - 1998
22. “ Мэс заслын өвчнүүд” 2008 он
23. Самбуупүрэв Д. “ Эмгэг эс судлалын ба эдийн химийн будгийн аргууд” УБ 1999 он
24. Самбуупүрэв Д. Монголд анх оношлогдсон ховор хавдар ба хавдар төст өвчнүүд “
25. Самбуупүрэв Д. Монголд зонхилон тохиолддог хорт хавдрын эрт үеийн онош зүй . УБ, 2002
26. Галцог Л., Самбуупүрэв Д. Ерөнхий эмгэг судлалын түүвэр лекц УБ 1999 он х78-99

27. Краевский Н.А, Смольяников А.В, Саркисов Д.С. Паталоганатомическая диагностика опухолей человека. Руководство для врачей. Том 2 Москва Медицина 1993
28. WHO Regional publications , Manual on the Prevention and Control of Common Cancers
29. Нийгмийн эрүүл мэндийн талаар төрөөс баримтлах бодлого / тогтоол , тушаал , хөтөлбөрийн эмхэтгэл /
30. Эрүүл мэндийн тухай хууль
31. Эмийн тухай хууль
32. Иргэний эрүүл мэндийн даатгалын хууль

Вэб сайт:

1. Эрүүл мэндийн яам www.moh.mn
2. ХСҮТ www.cancer-center.gov.mn
3. ДЭМБ www.who.com
4. ЭМХТ www.chd.moh.mn